

Hlavné súčasné a pripravované strategické a koncepcné dokumenty v oblasti životného prostredia

Mária Vidová

Sekcia environmentálnej politiky
Ministerstvo životného prostredia SR
maria.vidova@enviro.gov.sk

Strategické a politické východiská

Medzinárodné a EÚ:

- Stratégia EÚ 2020, 7. Environmentálny akčný program,
- EÚ legislatíva v oblasti ŽP, Multilaterálne dohovory a záväzky MO

Národné:

- Programové vyhlásenie vlády 2012 -2016
 - Národný program reforiem
 - Operačné programy – OPKŽP
 - Stratégie a politiky MŽP SR
 - Stratégie a politiky ostatných rezortov – prienik s EP
 - Národná stratégia TUR
-

Prioritné oblasti podľa PVV 2012-2016

- Zelená ekonomika
- Zmena klímy
- Krajina ako zdroj - ekonomický, sociálny, prírodno-kultúrny
- Implementácia environmentálnej politiky
- Vzdelávanie a zvyšovanie povedomia

Prioritné oblasti podľa PVV 2012-2016

Zelená ekonomika/ozeleňovanie rastu

- Životné prostredie a ekonomika/hospodárstvo
- Ekonomické nástroje
- Inovácie/ekoinovácie a environmentálne technológie
- Výroboková politika a udržateľná výroba a spotreba
- Racionálne využívanie prírodných zdrojov a ich oceňovanie (voda ako strategický zdroj, biodiverzita a ekosystémy, ostatné zdroje)

Prioritné oblasti podľa PVV 2012-2016

Zmena klímy

- Nízkouhlíkové konkurencieschopné hospodárstvo
- Adaptácia na zmenu klímy
- Zmierňovanie dôsledkov zmeny klímy

Národný program reforiem 2011 - 2014

3 základné ciele, ktoré sú kľúčové pre rozvoj slovenskej ekonomiky:

- základná infraštruktúra
 - ľudské zdroje, zamestnanosť a sociálna inklúzia
 - **veda, výskum a inovácie s dôrazom na zelený rast**
-
- NPR SR: *„dôraz bude SR klásť na zelený rast s cieľom využívať čistejšie zdroje rastu a rozvíjať zelený priemysel, služby, technológie a pracovné miesta.“*

Operačný program kvalita ŽP 2014 - 2020

UV 175/2014

zameranie: podpora trvalo udržateľného a efektívneho využívania prírodných zdrojov, tri základné tematické ciele:

- *Podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch (TC 4)*
-
- *Podpora prispôsobovania sa zmene klímy, predchádzanie a riadenie rizika (TC 5)*
- *Zachovanie a ochrana životného prostredia a podpora efektívneho využívania zdrojov (TC 6)*

Operačný program kvalita ŽP 2014 - 2020

Synergia s ostatnými OP a sektorovými politikami

Hospodárska, energetická, pôdohospodárska, regionálna politika...

Operačné programy – OP Výskum a inovácie, IROP..

- V **OP KŽP** budú podporované BAT v súlade s relevantnými dokumentmi BREF, ktoré prispievajú k zlepšeniu úrovne ochrany ŽP.
- V **OP Val** bude umožnená podpora výskumu a vývoja pre potreby inovácií a transferu inovatívnych technológií do praxe.
- TC 4 - investície zamerané na nízkouhlíkové technológie a efektívnejšie využívanie zdrojov v priemysle sú prepojené na výskum a inovácie
- TC 6 - podpora zavádzania inovatívnych technológií na zlepšenie ochrany životného prostredia a účinného využívania zdrojov.
- **OPVal**: investičná priorita 1.2. a 2.2. – podpora ekologických inovácií
- **IROP** – mestské životné prostredie, voda, odpady, ekologická doprava

Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR do 2020

- nový nadrezortný systém riadenia vedy a inovácií
- schválená vládou v novembri 2013
- OP Val je kľúčovým implementačným nástrojom stratégie
- **Rada vlády pre vedu, techniku a inovácie** – ministerstvá, SAV, univerzity, súkromný sektor, zamestnávateľské zväzy a združenia
- **Opatrenie 3.2. Podpora výskumu a inovácií v environmentálnych oblastiach vrátane adaptácie na zmenu klímy**
 - 3.2.1. Podpora výskumu a inovatívnych riešení v oblasti ekológie, environmentálnych problémov a dôsledkov **klimatických zmien**
 - 3.2.2. Podpora výskumu a inovatívnych riešení v oblasti ekológie, najmä **znižovania emisií a využitia odpadov**
 - 3.2.3. Podpora výskumu a inovatívnych riešení zameraných na riešenie **environmentálnych záťaží**

Organizácie rezortu ŽP

- **Výskumný ústav vodného hospodárstva**

komplexný vodohospodársky výskum, experimentálny vývoj a vedecko-technické služby v oblasti hospodárenia, ochrany a racionálneho využívania vôd

- **Štátny geologický ústav Dionýza Štúra**

príspevková vedecko-výskumná organizácia zameraná na geologický výskum a prieskum

- **Štátna ochrana prírody**

príspevková organizácia zabezpečuje najmä odbornú činnosť na úseku ochrany prírody a krajiny, vykonávanie prieskumu a výskumu osobitne chránených častí prírody a krajiny

- **Slovenský hydrometeorologický ústav**

príspevková organizácia vykonávajúca hydrologickú a meteorologickú službu

- **Slovenská agentúra životného prostredia**

príspevková organizácia vykonávajúca odbornú činnosť v starostlivosti o ŽP a zároveň sprostredkovateľský orgán pod riadiacom orgánom pre OPKŽP

VODA

- Konceptcia využitia hydroenergetického potenciálu vodných tokov SR do roku 2030, UV č. 178/2011
- Konceptcia vodohospodárskej politiky SR do roku 2015, UV 117/2006
- Vodný plán SR
- Stratégia protipovodňovej ochrany do roku 2020, október 2013
- Prepojenia: Dunajská stratégia, ICPDR, JRC

VODA

Veda, výskum vo vodnom hospodárstve

- vedecko-výskumná činnosť v oblastiach riadenia povodí, najmä v čase extrémnych klimatických podmienok
- riešenie projektov a návrhov opatrení protipovodňovej ochrany
- dopad klimatických zmien na vodný režim
- podpora vedy a výskumu v oblasti poznania hydrológie a podzemných vôd vodného hospodárstva
- podpora efektívneho využívania vodných zdrojov v hospodárstve (využívanie úžitkovej vody, viacnásobné využívanie...)
- rozvoj technológií a technických zariadení pre úpravu a využívanie podzemných vôd

VODA

Záujem o zapojenie sa do projektových výziev:

WATER-2-2014/2015: Integrated approaches to water and climate change

b) [2015] Integrated approaches to food security, low-carbon energy, sustainable water management and climate change mitigation:

WATER-3-2014/2015: Stepping up EU research and innovation cooperation in the water area

WATER-4-2014/2015: Harnessing EU water research and innovation results for industry, agriculture, policy makers and citizens – 4b

WATER-5-2014/2015: Strengthening international R&I cooperation in the field of water – 5b, 5 c

ODPADY

- Program odpadového hospodárstva SR na roky 2011 - 2015
- Program predchádzania vzniku odpadu SR na roky 2014 - 2018, UV 729 /2013
- Návrh nového zákona o odpadoch (posun od skládkovania k zhodnocovaniu), ukončené MPK

ODPADY

Program predchádzania vzniku odpadu SR na roky 2014 -2018

- Hlavný cieľ programu : posun od materiálového zhodnocovania k predchádzaniu vzniku odpadu – opatrenia zamerané na životný cyklus a environmentálnu výkonnosť výrobkov ako jedno zo základných kritérií pre vstup na budovaný „jednotný trh zelených výrobkov“.
- Takýto prístup vyžaduje koordináciu a účinnú spoluprácu nielen na medzirezortnej úrovni, ale najmä spoluprácu **s vedeckovýskumnými kapacitami** a tiež adekvátne finančné krytie.
- Aktivity v PPVO sú zamerané najmä na vzdelávanie a zvyšovanie povedomia.

ODPADY

Záujem o zapojenie sa do projektových výziev:

WASTE-3-2014: Recycling of raw materials from products and buildings

WASTE-4-2014/2015: Towards near-zero waste at European and global level ,
c) [2014] Secondary raw materials inventory, d) [2015] Raw materials
partnerships

ZMENA KLÍMY

- **Stratégia adaptácie SR na zmenu klímy**, UV č.15433/2014:
- Z hľadiska medzinárodnej spolupráce sa výskumu v oblasti adaptácie na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy bude venovať veľká pozornosť aj naďalej v rámcovom programe EÚ HORIZONT 2020, ako aj v medzinárodných programoch (napr. COST, EUREKA) a iných iniciatívach.
- **Nízko-uhlíková stratégia rozvoja SR do roku 2030** (III. štvrt'rok 2014)

ZMENA KLÍMY

- **Doterajší výskum:**
- zameraný na prispôsobenie sa očakávaným dôsledkom zmeny klímy v oblasti pôdo a vodo hospodárstva, zdravotníctva, biodiverzity, energetiky, dopravy
- **Ďalšie výskumné programy a projekty:**
 - vplyv klimatických zmien na kvalitu primárnych potravinových surovín z hľadiska ich zloženia a technologických vlastností
 - potreba zmeny / optimalizácia stravovacích zvyklostí v súvislosti so zmenami klímy a nimi spôsobenými kvalitatívnymi zmenami potravinových surovín
 - dopad klimatických zmien na bezpečnosť potravín, technologické aspekty a energetická náročnosť výroby potravín pri zmene klímy

Biodiverzita

- Aktualizovaná národná stratégia o ochrane biodiverzity do roku 2020 , UV 12/2014 + akčný plán 06/2014
- Kľúčový cieľ: Zastaviť stratu biodiverzity a degradáciu ekosystémov a ich služieb, zabezpečiť obnovu biodiverzity a ekosystémov a zvýšiť príspevok SR k zamedzeniu straty biodiverzity v celosvetovom meradle.
- Stratégia revitalizácie poškodených ekosystémov a budovania „zelenej infraštruktúry“ (IV. štvrt'rok 2015)

Biodiverzita

Cieľ č. 18: **Podpora výskumu orientovaného na ochranu biodiverzity a jej trvalo udržateľné využívanie**

je potrebné:

- zamerať sa na vedecký výskum, štúdium populačnej biológie druhov a na monitoring
- viac investovať do výskumu biodiverzity a do inovatívnych koncepcií, nových manažmentových a rozvojových stratégií
- multidisciplinárne a cezhraničné prístupy k výskumu
- široko sprístupniť a zdieľať dostupné vedecké údaje o biodiverzite, najlepšie príklady zastavenia úbytku biodiverzity, obnovy biodiverzity, informácie o inováciách
- doplniť kľúčové informácie z oblasti výskumu vrátane mapovania a posudzovania ekosystémových služieb v SR.

Geológia

- Program prevencie a manažmentu zosuvných rizík, UV č. 738/2013
- Program prevencie a manažmentu rizík vyplývajúcich z úložísk ťažobného odpadu, UV č. 109/2014
- Konceptcia geologického výskumu a geologického prieskumu územia Slovenskej republiky na roky 2012 - 2016 s výhľadom do roku 2020
- Surovinový potenciál Slovenskej republiky - analýza a prognózne prehodnotenie vybraných nerastných surovín , december 2015

Geológia

Program prevencie a manažmentu rizík vyplývajúcich z úložísk ťažobného odpadu, UV 109/2014

- podporiť výskum a zavádzanie inovatívnych prieskumných a monitorovacích metód
- podporiť výskum a zavádzanie inovatívnych sanačných technológií
- podporiť projekty zamerané na využívanie najlepších dostupných techník pri sanácii úložísk ťažobných odpadov

Geológia

SC5-11-2014/2015: New solutions for sustainable production of raw materials

SC5-16-2014: Making Earth Observation and Monitoring Data usable for ecosystem modelling and services

Slabé stránky

PPVO:

- slabý národný inovačný systém
- nerozvinutá úroveň spolupráce medzi priemyslom a akademickou obcou
- obmedzené národné finančné prostriedky
- slabý výkon vedeckých pracovníkov v oblasti výskumu a vývoja
- veľmi nízka účasť domáceho podnikateľského sektora

Adaptačná stratégia:

- chýba kapacitný rámec na zabezpečenie lepšej koherencie VV aktivít a vzájomnej informovanosti medzi relevantnými inštitúciami
- výsledkom je pomerne veľký nevyplnený priestor medzi vedeckými poznatkami a ich priemetom do praktických aplikácií až po konečnú realizáciu účinných adaptačných opatrení.

Riešenia?

RIS3, OP, Horizont 2020 a NPR: Reforma financovania výskumu:

- vytvorenie transparentného systému financovania výskumu, ktorý zrovnoprávni výskumné pracoviská
- prostriedky na výskum pre všetky inštitúcie, t.j. verejné aj súkromné vysoké školy, SAV, verejné aj súkromné výskumné organizácie
- systém bude motivovať k zvyšovaniu spolupráce pracovísk a zabezpečí koncentráciu prostriedkov do náročných kvalitných projektov
- Vláda SR vytvorí podmienky pre podporu inovačných aktivít v súkromnom a verejnom sektore
- a tiež podmienky na zvýšenie súkromného financovania výskumu
- zjednoduší a zefektívni sa komplikovaný proces riadenia eurofondov v oblasti vzdelávania, výskumu a vývoja.